

Psychologická práca u nás.

Univ. prof. Dr. ANTON JUROVSKÝ

„Idete vydávať psychologický časopis? — To bude iste veľmi zaujímavé, však? — A akú psychológiu vy vlastne pestujete? — Ste vy tiež freudista, psychoanalytik, alebo adlerovec? — Ako to len môžete aparátmi vo vašich laboratóriách merať dušu? — Má tá vaša psychologia alebo tie vaše psychotechnické skúšky aj nejaký význam?“

To sú najčastejšie otázky, ktorými ma pri stretnutí obšťastňujú ľudia, keď prídu na to, že sa zaoberám psychológiou. Sem-tam sa k tomu pridružuje aj určitá okúňavosť, rezervovanosť, ak nie aj vyslovený strach, motivovaný vedome alebo podvedome, vyslovene alebo len skryte, asi takto: „Vy ste psycholog, vy vidíte človekovi až do duše. Preto sa musím mať pred vami na pozore.“

Taký postoj k mojej osobe a k osobe psychologov vôbec pozorujem najmä u svojich nových známych odvtedy, ako sa zaoberám psychológiou — a je tomu už pomaly dvadsať rokov. A s takýmto postojom sa stretávajú u nás ešte vždy aj moji kolegovia, ktorých — vďaka Bohu — pekne pribúda čo do počtu i čo do kvality. Na jednej strane sa v psychológii vidí nejaká tajomná moc, ktorá dokáže v modernom svete veľmi mnoho, ktorej sa darí aj „dušu“ merať mechanickými pomôckami, takže psycholog vidí až na dno duše, a preto sa normálny občan musí mať pred ním viac-menej na pozore. Na druhej strane sa vie, že v psychológii existujú rozličné smery či školy — aj mená niektorých sa poznajú — takže sa od každého psy-

chologa čaká, aby aj on nosil na sebe akýsi odznak, podľa ktorého by sa hneď poznalo, ku ktorej módnej psychologickej škole prináleží. A napokon popri akomsi tajomnom, miestami až naivnom entuziazme pre psychológiu, ba už aj pre samo označenie „psychologia“, „psychologický“ nechýbajú ani vrcholne triezve a skeptické hlasy, či psychologia je vôbec veda, či celá jej práca má vôbec nejaký význam.

Tieto náhľady na psychológiu a jej prácu sú udomácnené nielen — ako sa hovorí — v širších vrstvách, ale aj u mnohých inteligentných ľudí. Po vydaní mojej „Psychologie“ som počul od vysokého intelektuála úprimné priznanie, že by nebol veril, aká pekne vyformovaná vedecká disciplína je už psychologia, ešte vraj lepšie ako mnohé zo starších a už akosi viac uznaných vied.

Keď sme už dospeli tak ďaleko, že prvým číslom nášho odborného časopisu vystupujeme s našou vedeckou disciplínou pred našu odbornú i širšiu verejnosť, pýta sa, aby sme hneď na začiatku vysvetlili, o čo nám ide v našej práci na poli vedeckej psychologie, ako si ju predstavujeme, ako ju pestujeme a ako ju aj naďalej mienime pestovať.

*

Ponajprv pokiaľ ide o *zaujímavosť* či *nezaujímavosť* našej psychologickej práce, musíme hneď povedať, že v psychologickej práci pestujeme *vedu*. Usilujeme sa a všetko vynakladáme na to, aby sme svojou prácou v psychológii prispeli k poznaniu, k objasneniu a vysvetleniu toho, čo sa obyčajne nazýva duševným životom, duševným javom, už či sa odohráva „ako taký“, „osebe“, alebo v akýchkoľvek kombináciách, v akýchkoľvek aspektoch a formách.

Jedine toto nám je v našej práci vodidlom, a nie to, či naša práca prináša nejaké zaujímavosti, alebo i senzácie.

Tým nechceme vôbec povedať, že psychologia nemá byť aj zaujímavá. Psychologia akosi patrí dnes medzi zaujímavé a v istom smere aj senzačné vedné disciplíny. Človek odjakživa obracal svoj spýtavý pohľad a svoje myslenie aj na to, čo sa deje v jeho vnútri, aký je on sám, akí sú jeho druhovia. Rozmýšľal a skúmal, čím to je, že jeden je duševne taký, druhý zas inakší, pátral, čím je to spôsobené a odkiaľ to pochádza. Ten záujem neustal ani dodnes, ba dnes je ešte akosi mocnejší a akosi pod dojmom okolností, v ktorých žijeme, náročnejší. Veda už dnes vie robiť umelé látky na šaty, umelé potraviny,

vynachádza nové zdroje energie, nové lieky, nuž čaká sa, že veda si už raz bude vedieť dať rady aj s človekom-jednotlivcom a so skupinami ľudí. V tomto smere sa upína zrak aj na psychológiu. Čaká sa od nej, že raz aj ona — podobne ako prírodné vedy — prinesie niečo naozaj zaujímavého, niečo vrcholne senzačného, čo bude môcť do nášho života zasiahnuť aspoň tak, ako, povedzme, vynájdenie parného stroja, elektriny, rádia alebo atomovej bomby.

Kto by čakal takéto senzačné zaujímavosti od dnešnej psychológie, ten sa ešte aspoň nateraz musí sklamať. Psychologická práca u nás sa doteraz nevie vykázat' ničím podobným. Nie je tomu na vine neschopnosť dnešnej psychológie, ale jedine okolnosť, že psychológia vo svojej solídnej vedeckej forme je predsa len pomerne mladá vedecká disciplína, a po druhé, že predmet, ktorý študuje — duševný život, duševné dianie človeka — je takej povahy, že sa len veľmi ťažko dá podrobiť exaktnému vedeckému skúmaniu.

Svojou prácou nesledujeme ani my nič iného, ako zapojiť sa do mohutne rozrasteného už prúdu bádania na poli psychológie, zapojiť sa svojou prácou do toho obdivuhodného úsilia dnešného človeka, ktorého cieľom je zachytiť, preskúmať, opísať a vysvetliť aj to, čo sa ako nehmatateľné odohráva v našom intímnom vnútri. Teda nie zreteľ na zaujímavosť a senzačnosť, ale jedine zreteľ na solídnosť vedeckého bádania je nám a zostane nám vodidlom v našej práci na poli psychológie, ktorej výrazom bude aj „Psychologický zborník“.

Druhá je otázka, akú psychológiu vlastne pestujeme, t. j. k akej psychologickéj škole sa hlásime?

Je pozoruhodné, že už aj do širšieho, a nielen odborného publika preniká známosť o tom, že v psychologickéj oblasti posledných 30—40 rokov vlastne sa už ani nehovorilo o psychológii, ale o psychológiách. Stalo sa teda aj v psychológii, že s veľkým tempom práce, ktorá sa od začiatku nášho storočia rozvinula, vzniklo veľa rozličných hypotéz, rozličných poňatí, smerov a škôl, teda vzniklo de facto mnoho rozličných psychológií. Po *Wundtovej* fyziologickej psychológii vznikla psychoanalýza a vôbec psychológia hlbinná, ďalej psychológia tvarová a celostná, behaviorizmus, objektívna psychológia ruská, hormistická psychológia, duchovedná psychológia, rozličné druhy psychológie osobnosti a charakterologie. To spôsobilo, že normálnemu a o veci trocha informovanému občanovi dnes už nestačí vedieť, že ste psychologom, ale akého druhu psychologom ste, k akej

škole, k akej z mnohých psychológií sa hlásite a ktorú z nich pestujete.

Otázka v tejto spojitosti je dosť vážna. Vrhá aj dosť podivné svetlo na psychologickú prácu vôbec. Poukazuje sa na to, že niet v psychológii smeru, ktorý by nemal protismer, niet hypotézy a školy, ktoré by nemaly svojich protivníkov. V dôsledku toho sa hovorí veľmi často o krízach v psychológii, dokonca aj o permanentnej kríze, v ktorej sa psychológia ustavične zmieta, a o rázcestí, na ktorom ustavične stojí, ako by uvažujúc, a nevie sa rázne rozhodnúť a pustiť sa tým či oným smerom.

Pretože tu ide o otázku pre našu prácu v psychológii zásadného významu, považujeme za potrebné ujasniť naše stanovisko k nej.

Položme si ponajprv otázku: Je principiálne nevyhnutné, aby každý, kto pracuje vo vedeckej psychológii, patril aj do nejakej jej školy, aby nevyhnutne vyznával niektorý z jej bežných smerov? — Vôbec nie. Smery v psychológii, psychologické školy, alebo vôbec tzv. „psychologie“ nie sú ničím iným ako svojským, viac-menej originálnym ponímaním duševného diania tým-ktorým psychologom alebo niektorým pracovným krúžkom. Druží sa k tomu dosť často aj svojské ponímanie výskumných metód, s ktorými tá-ktorá škola narába, a veľmi často aj svojské zdôraznenie určitej stránky duševného diania, resp. určitého svojského pohľadu naň. Zvyčajnou chybou jednotlivých psychológií a psychologických škôl však býva, že sú hypotézami, stavajúcimi — veľmi často predčasne — na určitom výseku vypozerovaných javov. Ich autori bývajú obyčajne veľmi ostrého a prenikavého umu, takže svojským spôsobom postavlia svoj pohľad na chápanie duševného diania. Ich nasledovatelia, teda ich škola, potom obyčajne pokračuje tak, že vzhľadom na postavenú hypotézu shľadáva fakty, ktoré sa do postavenej koncepcie hodia.

Pokiaľ ide o psychologickú prácu u nás, nie je ona doteraz určovaná príslušnosťou k nijakej špeciálnej psychologickéj škole. Nemali sme doteraz u nás psychologov, ktorí by boli pregnantne určili, akým smerom sa ďalšia práca na poli psychológie má uberať.* Sme teda najmä my na Slovensku v tomto

* Výnimku v tomto smere tvorí pôsobenie prof. Krejčího na Karlovej univerzite v Prahe, ktorý pestoval prevažne wundtovskú psychológiu elementov s razením fyziologickým, čo sa prejavilo aj u jeho žiaka prof.

ohľade celkom slobodní, nedeterminovaní nijakou tradíciou. Má to svoje nevýhody, ale aj svoje výhody. Rozumie sa, máme na pamäti hlavne výhody, ktoré pri našej práci chceme úplne využívať.

Hádam najväčšia z nich je, že nie sme akosi povinní ničím domácej tradícii, pretože jej fakticky nemáme. Nie sme ani zvykom, ani špeciálnym usmernením svojho školenia, ani povinnou úctou viazaní na to, aby sme rešpektovali to, čo sa doteraz urobilo u nás, aby sme to ďalej rozvádzali a na tom ďalej stáli. Sme v tomto ohľade slobodní. A preto, využívajúc túto slobodu, obraciame sa nezaujate a bez tradičných predsudkov k celosvetovej psychologickej tvorbe. Usilujeme sa poznať ju, vyškoliť sa na nej, preniknúť do nej a zapojiť sa do nej svojimi príspevkami, pokiaľ nám to naše pracovné možnosti a prostriedky dovoľujú.

Nijakému smeru, nijakej psychologickej škole nedávame pritom nijakú apriornú a či povinnú prednosť. Každá hypotéza je v našich očiach správne cenená, pravdaže, s predpokladom, že je vedecky solídna a správna, že prispieva k pochopeniu a osvetleniu študovaných faktov. Nie sme totiž upätí principiálne na hypotézy, na školy, ale jedine a hlavne na fakty. Tie zbierať a zachytávať, opisovať, triediť a vysvetľovať považujeme za prvú a hlavnú úlohu našej práce, a nie stavanie neraz násilných hypotéz a neraz aj nepodložené utváranie psychologických škôl a „psychológií“.

Sme totiž toho náhľadu, že aj psychologia sa už pomaly musí dostať zo svojho ako by mladického obdobia, ktorého charakteristikou bolo až prihorlivé stávanie nových náhľadov, nových poňatí a až príliš oduševnené ich pestovanie v podobe špeciálnych psychologických škôl a či psychológií. Máme dojem, že sa aj v psychológii musíme dostať do obdobia, v ktorom nebudeme volať po nových poňatiach, ale jedine po nových faktoch, po nových poznatkoch, získaných solídne a spoľahlivo, slovom, tak bezchybne a vedecky, ako je to len v psychologickej oblasti možné. Teda nie hypotézy, nie nové smery, nie nové školy, ale jedine konkrétne fakty! Až keď solídnu, správne a vytrvanlivo robenou prácou získame hodne faktov, až potom si budeme môcť dovoliť stavať o nich hypotézy, teórie, ba i vedecké zákony, a hádam aj ich osobitné poňatia, no nikdy nie naopak.

Šerackého, a práve tak pôsobenie prof. Rostohara na Masarykovej univerzite v Brne, ktorý pestoval psychológiu celostnú a tvarovú, čo malo patričný odraz aj na jeho mladších spolupracovníkov.

Netvrdíme, že hypotézy by boly vo vedeckej práci niečím zásadne zlým, pretože sa normálna vedecká práca bez vopred a akýmkoľvek spôsobom postavenej hypotézy ani neobíde. Sme len proti tomu, aby tieto ako by predbežné hypotézy nadobúdaly v psychologickkej práci prevahu, aby boly také rozhodujúce, že sa pre ne zabúda aj na solídnu prácu na konkrétnych faktoch. Ako v iných vedách, aj v psychológii musíme prísť už do takého obdobia, v ktorom pôjde predovšetkým a hlavne o fakty a až potom o hypotézy, špeciálne poňatia a školy.

Toto úsilie už ostatne ako by vôbec išlo dosiahnuť prevahu v dnešnej psychologickkej práci vo svete. Vonkajšie prekážky nám síce zhruba od 7 rokov až doteraz zabraňujú prehliadnúť, čo sa v tomto základnom ponímaní psychologickkej práce deje v širom svete, no aj podľa tých sporých prameňov, ktoré máme doteraz poruke, sa presvedčujeme, že sme na správnej ceste. Známy americký psychológ A. A. R o b a c k sa k otázke škôl v psychológii vyjadruje takto: „Časom sa stáva zrejším viac a viac, že v psychológii potrebujeme menej škôl, ale viac školenia.“* Podľa neho jednotlivé psychologické školy sú iba zvláštnymi stanoviskami, teóriami a metódami, kým psychológia ako veda musí brať do úvahy všetky. „Existuje len jedna psychologická veda,“ hovorí uvedený autor ďalej, „i keď je tu mnoho metód, mnoho teórií a škôl. Kmeň veľkého stromu zapustil korene už pred tisícami rokov. Dnešné nové psychológie sú iba vetvami, ktoré len-len že nezacláňajú pohľad na mohutný kmeň, ktorý existoval už v časoch Aristotelových...“**

V psychologickkej práci u nás máme a chceme mať na mysli práve len psychológiu ako vedu, práve len jej mohutný kmeň, a menej jeho konáre, ktoré neraz vôbec zabraňujú v pohľade na kmeň.

Napokon ešte jedna otázka: Má psychologická práca u nás aj nejaký význam? Je z nej aj nejaký osov alebo úžitok?

Nepovažujeme túto príležitosť ani za vhodnú, ani za dôstojnú, aby sme sa naširoko zaoberali otázkou významnosti či užitočnosti akéhokoľvek vedeckého bádania, a najmä psychologického. Svedčilo by skôr o našej malosti, keby sme tu mali dokazovať, čo sa už dnes v širom svete považuje za prirodzené. Využívame túto príležitosť len na to, aby sme poukázali na

* „As time goes on, it becomes more and more obvious that what we need in psychology is fewer schools and more schooling.“ A. R o b a c k: *The Psychology of Common Sense*. Cambridge, Maas, 1939, s. 188.

** Cit. dielo, s. 189.

niekoľko momentov, ktoré významnosť a užitočnosť psychologického bádania posunujú na veľmi čestné miesto nielen v našej vlasti, ale v celom kultúrnom svete.

Psychologia — či ju už chápeme ako duchovednú a či ako prírodovednú disciplínu — zaoberá sa výskumom, poznaním a vysvetlením duševného života človeka. Je pomerne ešte ako veda mladá, čo hlavne spôsobuje, že sa nevie doteraz produkovať s toľkými a takými prenikavými poznatkami ako napr. vedy prírodné, najmä fyzika a chémia. Okrem toho aj povaha predmetu jej bádania je taká zvláštna, že aj tu sú príčiny jej pomerne slabších doterajších výkonov medzi vedami. Ale znamená to, že je vôbec neschopnou vedou a že teda bude lepšie zariadiť sa v živote tak, že na jej výsledky vôbec nebudeme reflektovať? S týmto stanoviskom, i keď sa prakticky veľmi hojne s ním pracuje, aspoň teoreticky nik rozvážnejšieho umu nebude súhlasiť. Zriecť sa nádeje, ba úsilia o to, aby sa nám stal raz známym aj sám človek so svojim vnútorným založením, bolo by iste nerozvážne a svedčilo by priam o ľahkomyselnom postoji k tomu, čo ľudskú myseľ odjakživa mocne zaujímalo a čo ju nikdy neprestane zaujímať, to jest človek sám so svojim vnútorným založením a uspôsobením.

Naše úsilie najmä v dnešných časoch musí byť priamo opačné. Pri bedlivejšom uvažovaní o súčasných pomeroch dochádzame k tomu, že nebude vina za bezmocnosť doterajšej psychologie len v nej samej a v psychologoch, ale skôr v dnešnom všeobecne udomácnenom náhľade na prácu jednotlivých vied. Na celom svete, keď sa hovorí o vedách, o vedeckom pokroku, o podporovaní a výstavbe vedeckých inštitúcií, myslia sa hlavne vedy, pokroky a inštitúcie prírodovedecké, majúce priamy odraz v technike, v hospodárskej produkcii a prosperite tej-ktorej krajiny. Prírodné vedy, technika, fabriky, vynálezy a vôbec všetko, čo s materiálnej stránky umožňuje a spríjemňuje život, je od posledných 100—150 rokov tak mohutne v popredí, že sa pritom na duchovné, alebo, lepšie povedané, nemateriálne vedné oblasti skoro úplne zabúda. Dnes ako by bolo prvou vecou urobiť nejaký vynález, no pritom ako by sa nik ani nad tým nezamyslel, či technický vynález má pre človeka a pre ľudstvo aj nejaký význam, či mu viac neuškodí ako pomôže, a to aj vtedy, keď technický vynález je na pohľad „úžasne praktický“.

Podľa dnešného stavu vecí je už najvyšší čas, aby sa ťažisko vedeckého bádania presunulo zas na človeka samého. Nebude to už len premýšľanie o človeku, ani len špekulácie a filozo-

fické systémy o ňom. Musia prísť na rad vedy, ktoré aspoň pri takej podpore a pri takom porozumení, aké sa doteraz venuje vedám prírodným, dokážu objasniť jednu z najväčších záhad, t. j. človeka, a tak prispejú cennými a už dnes nevyhnutne potrebnými poznatkami, ktoré sa prenikavo uplatnia i v praktickom živí človeka jednotlivca práve tak ako i v živí menších a väčších spoločenských skupín.

Keďže psychológia je jednou z najvážnejších vied o človekovi, má nesmierny význam venovať sa jej, pestovať ju, organizovať ju a napomáhať jej prácu všetkými prostriedkami.

Povedané platí v meradle všeobecnom; pre naše pomery na Slovensku má pestovanie psychológie ešte aj špeciálnejší význam. Máme dojem, že ešte vždy je naša vedecká produkcia čo do tematiky akási úzka a nesúmerná. Vždy ešte sme upätí hlavne na disciplíny vlastivedné, dejiny, literárnu históriu, lingvistiku a ešte na niektoré iné, kým mnoho vied s predmetom všeobecnejším, nedotýkajúcim sa tak bezprostredne našej domoviny, akosi uniká pozornosti i priazni oficiálnych i širších kruhov. V posledných rokoch možno už síce v tomto zaznamenať viacero zjavov, ktoré svedčia o tom, že sa už aj náš vedecký horizont rozširuje na náležitú tematickú pestrosť a úplnosť; no celkove v nevlastivedných disciplínach sme ešte vždy dosť pozadu, aspoň pokiaľ ide o záujem a pozornosť im venovanú.

Keď sa do žiadúcej pestrosti a bohatosti vedeckého tvorenia u nás začlení aj psychológia, bude to pre našu vedu veľmi významným príspevkom. Udomácní a v známosť sa uvedie u nás vedné odvetvie, ktoré už sa dnes medzi kultúrnymi národmi hojne pestuje a ktoré slúži tiež ako jeden z prostriedkov ich spolupráce a pretekania sa na poli ducha. Keď sa aj my zmocníme tohto krásneho prostriedku tak, že ho budeme náležite ovládať a dôstojne používať, pripíšeme o jeden titul viac na našu vizitku, s ktorou sa chceme uplatňovať v ušľachtilom duchovnom zápole medzi kultúrnymi národmi.

Ale vedecké bádanie v oblasti psychológie u nás má aj celkom konkrétny význam. Zakladá sa v užitočnosti, ktorú majú správne psychologické poznatky pre každodenný život. Praktickej použiteľnosti svojich poznatkov vďaka vôbec psychológia na celom svete za to, že sa jej bádanie rozširuje a napomáha. Nie sme v tomto výnimkou ani my. Aj u nás skôr vznikly a ešte aj ďalej vznikajú výskumné ústavy pre použitú psychológiu, ako pre teoretickú. Nie je v tom však s vedeckého stanoviska nijaká chyba, pretože niet správneho čiste vedeckého

poznatku, ktorý by nebol aj prakticky použiteľný, ako niet správneho poznatku použitej vedy, ktorý by nemal svoj dosah aj pre vedeckú teóriu.

Ak sa teda aj u nás pestuje dnes viac psychologia použitá ako teoretická, nie je to pre psychológiu nijaká škoda, pretože tým získa aj psychologia ako veda a zároveň aj náš praktický život. Je už síce aj u nás zrelý čas na to, aby sme pomýšľali na zriadenie ústavu pre teoretickú psychológiu, kde by sa psychologia pestovala len ako veda, bez vopred vysloveného cieľa a vymedzenia poľa, na ktorom sa majú jej výsledky používať, no kým k tomu dôjde, aj doterajší stav je pre pestovanie psychologie dosť priaznivý.

Zreteľ použiteľnosti psychologických poznatkov sa teda v psychologickéj práci u nás prejavuje a iste to bude mať svoj odraz aj v obsahu „Psychologického sborníka“. Zvýrazní sa v ňom práca zo všetkých odvetví použitej psychologie, ktoré sa už dnes u nás pestujú, ktorá však vždy má dosah aj pre psychológiu ako vedu. Už či je to psychologia výchovy a výučby, psychologia dieťaťa, psychotechnika, psychologia sociálna, genetická alebo aj iné odvetvia, ktoré sa u nás už pestujú alebo skoro nájdú svojich pestovateľov, vždy v našej práci hľadáme i na obohatenie psychologickéj vedy, i na jej príspevky, ktorými môže poslúžiť človeku v jeho praktickom živote, alebo tým, čo praktický život človeka majú na starosti.

*

To sú asi najhlavnejšie znaky, ktorými môžeme charakterizovať psychologickú prácu u nás. Považovali sme za potrebné pripomenúť ich pri tejto príležitosti, takej vážnej nielen pre našu psychologickú prácu, ale aj pre vedecké snaženie na Slovensku, príležitosti, akou je založenie „Psychologického sborníka“ ako špeciálneho vedeckého časopisu pre pestovanie u nás ešte novej vedeckej disciplíny. Keď sme sa na tento krok odhodlali, spoliehali sme sa nielen na to, že nás je už pomerne dosť, ktorí sa psychologickým bádáním zaoberáme, ale hlavne na to, že psychologia je pre dnešného človeka taká dôležitá, aktuálna a potrebná veda, že tak ako v ostatnom svete, aj u nás musí a môže sa v budúcnosti jej pestovanie len rozmáhať a vzrastať.

Ako z našich vývodov vidieť, usilujeme sa pestovať naozaj solidnú vedu s dobrým zameraním a na dobrých základoch, usilujeme sa dosiahnuť skutočne dobré vyškolenie v našej disciplíne. Dúfame preto, že aj výsledky nášho úsilia, ktoré sa ukážu

v tomto časopise, budú niest' tú pečať vážnej vedeckej práce, o akú jedine nám ide. To považujeme ostatne za jedine správnu cestu, keďže výsledkami svojej práce chceme jednak prispievať do studnice vedomostí, ktorá je už aj v psychológii dosť bohatá, a keď chceme, aby výsledky našej práce boli zároveň aj príspevkom k praktickému riešeniu dnes takého aktuálneho a páli- vého problému, akým je: *človek*.

THE PSYCHOLOGICAL WORK IN OUR COUNTRY.

The article is devoted to the question, how the psychological work looks like in Slovakia and is in the same time a certain program for it for the future.

The author accentuates his effort to use always scientific methods in this work and is not apt to abandon them.

The problem of the inner orientation of the Slovak psychology is solved in the manner, that it is not attached to any of the psychological schools or theories, but regards only the scientific facts.

At the end the question of the usefulness of psychological work is solved in the way that beside well known application of psychological knowledge to practical life — the psychological work in Slovakia is aiming at the most important task, that is, to get a better knowledge of man itself.

Vplyv vojenského prostredia na snovú tvorbu regrúta odvodného ročníka 1942.

Dr. MIKULÁŠ MILAN

Úvod.

Pohnútkou pre hromadný výskum snov zo začiatočného obdobia nástupu regrútov na vojenskú prezenčnú službu pohnutého ročníka 1942 bola otázka, aký celkove usmerňujúci vplyv môže mať na snovú tvorbu úplná zmena životospřavy a životného prostredia, v ktorej sa ocitne muž-regrút pri prechode z občianskeho života do vojenského. Druhou pohnútkou, oveľa špecifickejšou, bola otázka, aký vplyv má vojna, do ktorej tento ročník vstupoval a ktorému sa od začiatku zdôrazňovala neskoršia účasť na nepopulárnom poľnom ťažení, na snovú tvorbu so stránky motivačnej. Je to dosť zvláštné, že táto téma ostala väčšinou nepovšimnutá so stanoviska vedeckého psycho-